

POHLED DO SVĚTA HOUSLAŘSKÉHO ŘEMESLA V ČECHÁCH II.

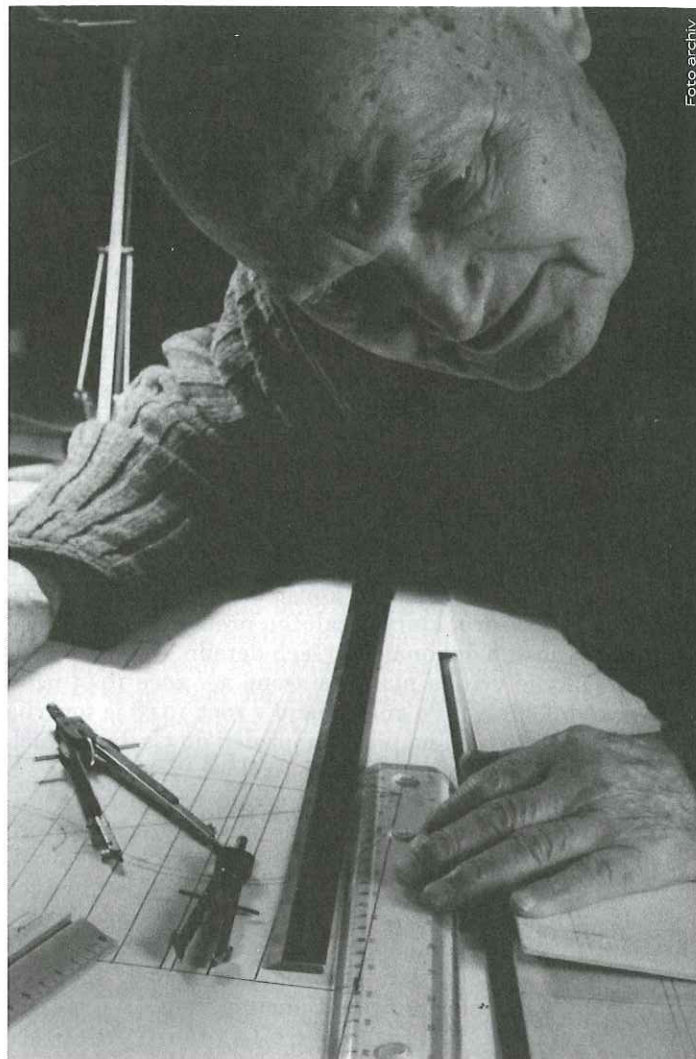
VIII. TOMÁŠ HONĚK, TOMÁŠ HONĚK MLADŠÍ, JAKUB HONĚK

✎ Rafael Brom

Navzdory globálním proměnám v mnoha oblastech lidského konání zůstává nepochybně houslařina specifickým uměleckým řemeslem, podobná řezbářství, které je rovněž prací rukodělnou, ovšem za notného přispění tvůrčí fantazie neustále přinášející nové a neopakovatelné artefakty širokého spektra podob. Řeknu-li, že stavění houslí je oproti tomuto oboru vyřešenou záležitostí, neboť výsledkem práce je tu konec konců myšlenkově zralý, konstrukčně hotový a zvukově lidskému vnímání vyhovující nástroj určený k dalšímu působení – tedy tvoření hudby; budu se nejspíše rouhat. Generace minulých i současných houslařů tvoří skutečně stále nový neopakovatelný nástroj – ovšem je to stále prostředník, který teprve v rukou instrumentalistů naplňuje své poslání. Není určen k tomu, aby sám o sobě působil jako umělecký předmět, nicméně se o to soustavně snaží, protože je konec konců, ve wagnerovském smyslu, souborným uměleckým dílem. Je tedy a bude neustálou výzvou tvůrčí osobnosti k nalézání skrytých zákonitostí a ideálního ladění komponentů v dokonalý celek. Byl také motivem k sedmdesátileté neutuchající takřka badatelské a výzkumné aktivitě pozoruhodné osobnosti houslařského společenství MUDr. Aloise Vincence Hoňka. O jeho odkaz aktivně pečují jeho potomci, jeho syn Doc. MUDr. Tomáš Honěk, CSc. (ročník 1950, v době vzniku těchto řádků pobýval v zahraničí) a vnuci Tomáš (1981) a Jakub (1984). Právě s nimi jsem o houslařině v rodu Hoňků rozmlouval a jejich vyprávění znělo chvílemi takřka unisono a chvílemi jako kánon, jeden doplňoval druhého.

Váš otec MUDr. Tomáš Honěk je vedle svého občanského povolání chirurga, které vykonával (jako primář) v nemocnici Na Františku a poté v Kardiocentru v Motole, také houslařem – kde se setkal s řemeslem?

Bylo to v dílně našeho dědy v Praze v Divadelní ulici 22, kde dlouhá léta bydlel a kde byla také houslařská dílna. Děda, MUDr. Alois Vincenc Honěk, pocházel ze Slezska, z Děhylova, to je kousek od Ostravy a k houslařině byl veden od svých osmi let. Vyučil se u svého otce Aloise Hoňka. Zkoušky skládal u houslaře Josefa Růžičky v Opavě a otec mu předal výuční list v den jeho osmnáctých narozenin 25. října 1929. Po maturitě na gymnáziu odešel o tři roky později studovat do Prahy – ne, že by zanevřel na houslařinu, ale táhlo ho to do města. Vystudoval medicínu, i když se chtěl nejprve věnovat architektuře a co víme, věnoval se houslařině brzy zrána než šel do práce, to vstával už ve čtyři hodiny. Děda, velmi dobrý chirurg, působil jako primář v nemocnici Na Františku a byl známý tím, že byl strašně pracovitý a zapálený do řemesla. Byl také zvyklý málo spát a jako starší už ani více spánku nepotřeboval. Otec vyprávěl, že když děda pracoval po válce jako primář v Karových Varech, kde bylo málo lékařů, tak se téměř nevyspal. Jak víme, měl tam jít na pár měsíců a zůstal tam sedm let. Pak byl v 50. letech při vykonstruovaném procesu dva roky zavřený a celou tu dobu strávil ve vazebních věznicích, kde měl dost času přemýšlet o tajemství vzniku houslí. Po propuštění se vrátil do Prahy a od té doby bydlel v Divadelní ulici, kde byla také houslařská dílna, takže otec se už od šesti let seznamoval z řemeslem. V podstatě se u dědy vyškolil, ale bez výučního listu,

MUDr. Alois Vincenc Honěk

protože si také zvolil medicínu a stal se jako on chirurgem. Na Fakultě všeobecného lékařství v Praze studoval v letech 1968 až 1974, ale pořád stavěl housle – my to u nás v rodině máme spíše jako koníčka než povolání a také říkáme, že nejlepší je dělat řemeslo čistě z lásky k houslím. Jestliže nás živí jiné povolání, znamená to, že můžeme nástroji věnovat tolik času, kolik je ho potřeba k tomu, aby byl dokonalý.

Stavíte sice housle ze záliby, ale zároveň ctíte dlouhou rodinnou tradici, kam až sahá?

U nás byl skutečně vyučený už pradědeček Alois Honěk, ale nejprve jako truhlář. Pak šel na krátkou dobu k houslaři Klimentovi do Brna a odtud na osm let do Vídně k Haudkovi. Po návratu domů v roce 1907 stavěl housle až do roku 1920, kdy si pořídil strojní truhlářství a housle pak stavěl jen ve volných chvílích. Pak byl vyučený také děda, který se narodil v roce 1911 a byl také členem Kruhu umělců houslařů. Houslařinou se zabýval až do vysokého věku, zemřel v roce 2002.

Kdy jste se v jeho dílně v pražské Divadelní ulici usadili vy?

U nás to bylo vždycky tak, že jsme pracovali dohromady celá rodina. Otec pomáhal dědovi se vším už od dětství – na spouště nástrojů pracovali dohromady už koncem šedesátých let. Bydlel dlouho doma a vlastně hned jak dostudoval medicínu, tak dědovi pomáhal. Já jsem tam s ním chodil od svých šesti let a také se pozvolna tomuto krásnému řemeslu učil. Pak se přidal i mladší bratr Jakub. Děda byl trpělivý a dával nám samozřejmě takový materiál (s kazem nebo se sukem), který jsme mohli pokazit, což se také mnohokrát stalo a také jsme několik rozpracovaných nástrojů zničili. Nakonec jsme se je

ale stavět přece jenom naučili. Já i můj bratr jsme pod dědou kontrolou udělali svoje první housle v patnácti letech.

Máte schované první housle vašeho otce ?

Ty už schované nejsou, na ty už se někde ve světě hraje, ale máme doma jeho nástroj z roku 1979. Otec, který byl velmi zručný, jezdil také s dědou pro dřevo, takže máme velké zásoby. Pak si pořídil nějaké stroje na srovnávání a ořezávání desek, takže se tahle práce zjednodušila. Jinak samozřejmě používáme dláta, brousíme je na klasickém houslařském bruslu, kdy expertem na broušení je u nás Jakub. Otec se dokonce učil brousit nože u pana Hochmana na klasickém nožním bruslu. Je to šetrnější k dlátům než broušení na elektrickém bruslu, na kterém bychom za chvíli nástroje, které jsou staré třeba padesát let, ubrousili.

Stavíte všechny smyčcové nástroje nebo jenom housle a zabýváte se opravami?

Opravy neděláme, jen zřídka na vlastních nástrojích. Jinak stavíme housle, violy, violoncella a dokonce i kontrabasy. Teď máme doma dva a protože Jakub trošku na kontrabas hraje, vyrobili jsme mu ho na míru. Jinak jsme všichni společně postavili tak osm kontrabasů. Některé jsou v Symfonickém orchestru hl. města Prahy FOK nebo v Národním divadle.

Kolik udělal otec nástrojů ?

Tak děda jich dohromady udělal asi devadesát. Nezapomeňme ale, že se děda zabýval hlavně konstrukcí klenby a máme proto po něm desítky desek různého stadia rozpracovanosti. Otec jich má hotových přes dvacet, které vyrobil sám. Spoustu jich také dokončil a signoval po dědovi. Byla na nich samozřejmě i jeho vlastní práce, protože oni často pracovali spolu. Máme tady jedno violoncello, které takhle vzniklo a vlastně oba současné kontrabasy - u nás je to opravdu rodinný podnik. Rovněž máme rodinný archiv, kde máme každý nástroj zaznamenaný. Je zajímavé, že se prostřednictvím internetu o osudu některých z nich dovídáme i relativní podrobnosti. Ozvali se nám třeba z Ameriky, kde získali náš nástroj z několikáté ruky a jedno violoncello se objevilo v Itálii. Občas dokážeme zjistit i původ použitého dřeva nástroje, pokud se v něm zachovala původní signatura. Ten promyšlený archivní systém zavedl děda a zůstalo nám po něm několik knih, na které navazujeme.

Co se týče modelu - vycházíte nepochybně z výsledků rodinné výzkumné činnosti?

Děda, který byl člověk takřka renesančních zájmů, se věnoval bádání o historii stavby celý život. Publikoval články o italském houslaři Bagatellovi v časopise Das Musikinstrument a podílel se na vypracování studie s názvem Objektivní měření tónové kvality smyčcových nástrojů, kterou otiskl časopis Strad. Podle starých latinských textů dospěl k vlastnímu způsobu stavby nástroje, které staví podle Guarneriho modelu. Jeho šablony, jak říká otec, jsou v současné době opravdu unikátní, přestože podobné jsou k vidění ve Stradivariho muzeu v Cremoně. Záměrem bylo vrátit se k původním praktikám a postupům starých mistrů. Začínáme tedy geometrickým modelem a je zajímavé, že v propočtech došel děda ke shodě s mírou starého „českého lokte“. Vždycky zdůrazňoval, že ačkoli je Stradivariho nástroj dokonalý, tak nemá smysl ho kopírovat, protože stárnutím změnil svůj původní tvar a dispozice.

Je zřejmé, že novým nástrojem nelze vstoupit do třístaleté podoby originálu. Máte své tajemství míchání laků?

Používáme olejový lak a držíme se módní červenožluté barvy - je to zase naše rodinná záležitost. Děda jeden čas experimentoval s lakem a nakonec usoudil, že nemá výrazný vliv na kvalitu nástroje, a tak se věnoval jen jeho estetickému vzhle-

du. Myslíme si, že tajemství je v konstrukci desky, v ozvučeném prostoru nástroje. Je-li dřevo dostatečně vyzrálé a má-li dostatečnou hustotu - a dřevo, které používáme, je starší než 25 let - pak je konstrukce a tvar jedním z klíčových prvků stavby a nejdůležitější podmínkou kvality.

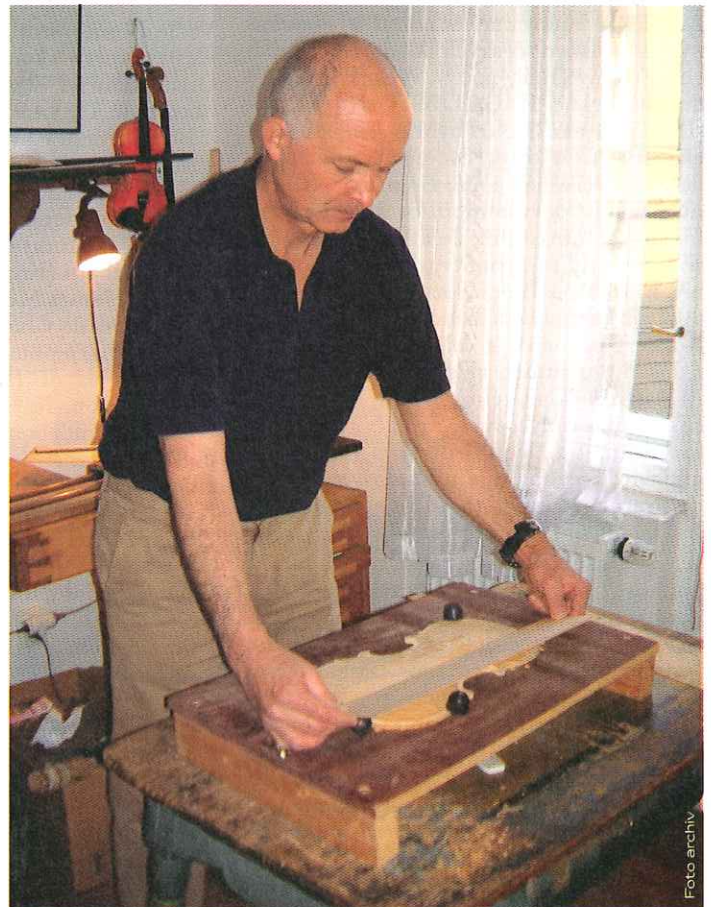
Netoužili jste po tom, stát se houslaři z povolání?

Pamatujeme si, že nás děda odrazoval, říkal, že konkurence je těžká a co se týče profesionality, můžeme říct, že se k ní lze dostat v důchodu - děda byl nejprve lékař a pak byl profesionální houslař, otec má ještě několik let a rovněž se může tomuto řemeslu věnovat na plný úvazek.

Tomáš Honěk mladší zatím jako jediný porušil lékařskou tradici rodu, tento školní rok uzavřel ekonomická studia, mladší Jakub Honěk studuje medicínu.

Houslař Doc. MUDr. Tomáš Honěk starší se zúčastnil Mezinárodní houslařské soutěže Louise Spohra, kterou pořádal Spolek německých houslařů v roce 1983 a v této soutěži získaly pořadí také dvě violy Aloise Vincence Hoňka. První viola získala 4. cenu za vypracování a druhá 10. cenu za tónovou kvalitu a zároveň za vypracování nástroje.

Nástroje z dílny Honěk jsou ve Škamповě kvartetu, violoncello vlastní Martin Bzírský, v současnosti koncertní mistr skupiny violoncell Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín a také violoncellista a hráč na violu da gamba Petr Hejný. Viola MUDr. Tomáše Hoňka hraje v Bostonu (tam posílali i dědovu violu) a prozatím pro jeho poslední housle si přijela houslistka z polského Krakova, známého houslařského centra. Na jeho nástroj hraje nadějný talentovaný devítiletý houslista Filip Zaykov, laureát mezinárodní houslové soutěže Josefa Muziky a celostátní soutěže Plzeňské housličky a nositel 4. ceny z mezinárodní Kocianovy houslové soutěže v kategorii 9-11 let. Hraje na půlové housličky a v dílně Honěk jsou už pro něho připraveny, až se vrátí z prázdnin, housle tříčtvrteční. ■

Tomáš Honěk starší při výrobě houslí